

„Én, ha bárki kérdezi... a születésemtől fogva vagyok hajléktalan”

Gabi monológja

Anyu utcaseprő volt. Onnan is ment nyugdíjba. De abban az időben még keresett 50 forintot naponta, amiből éltünk öten, ha mi is otthon voltunk. Apu meg egy maszek fuvarozónál dolgozott, szenet, meszet, ilyesmit hordott ki lovaskocsival. Ő minden héten szombaton kapott fizetést. Abból vásárolt be anyu lisztet, cukrot, ilyesmit – ami kell egész hétre –, zsírt, mit tudom én. Apu meg téli időszakban minden hét végén hozott egy zsák szenet. Úgy Lőrincen a Béke tértől: fölkapta a vállára, villamos, busz, utána gyalog. Mindig hazahozta. Igaz, hogy addigra már az utca mindkét oldalán jött, de a zsák szén az hazaért.

Anyu egyébként Monorierdőn született '31-ben, apu meg Zagyvarékason. Öt év volt közöttük – apu javára. Apunak ez a második házassága volt, anyunak a harmadik. Anyunak volt még három lánya: a Csilla, az Olga, meg a Hajni. Apunak meg volt két fia: a Zoli, meg a Gábor. De soha nem láttam őket. Csak az édestestvéreimet ismerem, a húgomat, meg a nővéremet. Lett volna még egy öcsém, de az a születésnél meghalt. Tehát a húgom ikerpár volt, de a fiú nem élte túl.

Anyuék leéltek egymással így 23 évet – jóban, rosszban, ahogy azt kell. De az utolsó időkből már úgy, hogy ha mentünk hozzájuk, akkor, hát, anyunak mindig vittem a fél liter cse-resznyét, apunak a másik fél litert. Mert ha csak egyet vittem, akkor összevesztek rajta, hogy ki ivott belőle többet. A vége felé általában már csak én látogattam őket, mert se a húgom, se a nővérem nem volt rájuk kíváncsi. Mind a ketten leírták őket, hogy: na, ezek már alkoholisták, koszosak, büdösek. Tehát hogy kimondott csövesek; annyi különbséggel, hogy ők lakásban laktak. Lakásban? Hát 12 négyzetméteren. Egy szükséglakásban Lőrincen, amit azután kaptak, hogy állítólag összedőlt a ház, ahova én születtem, a VIII. kerületben. Őket már nem érdekelte a kaja, nem érdekelte a tisztaság, csak az, hogy a pia meglegyen. Akkor anyu is már nyugdíjas volt, és kapott egy tüdőgyulladást, az vitte el. Apu meg, hát, ahogy anyu meghalt, másfél évig nem is ivott egy kortyot sem. Nem tudom, talán valahogy annyira megrázta, hogy anyu meghalt, utána másfél évig nem ivott. Anyu legjobb barátnője mosott

A monológ alapjául szolgáló interjút készítette és szerkesztette: Szabó Linda.

rá, főzött neki. Mindamellett, hogy ugyanúgy megmaradt barátnőnek, semmilyen közelebbi kapcsolat nem lett köztük. De egyszer valamiért összeeszték, és apu bement a kocsmába, megivott egy fél cseresznyét, egy korsó sört, összeesett, és kész. Ő azt mondta, hogy így is szeretne meghalni, egy kocsmában, nem józanul.

Utána aztán ott maradt az a 12 négyzetméter, ahol ugye, most már így utólag tudom én is, kérhettük volna a bérleti jog folytatását. De erre már jóval később, csak évek múlva jöttünk rá, amikor már semmit nem tudtunk csinálni. De a ház, az még most is megvan. Most úgy van megcsinálva, hogy azt a szobát, ami a miénk volt, hozzácsapták az akkori házmesteri lakáshoz, mert az meg pont mellettünk volt. A közfalon nyitottak egy ajtót, és így lett két szoba, konyha. Ezek mind ilyen szoba-konyhás lakások voltak abban az épületben. Ilyen körfolyosós, egyszintes házról van szó. És ez a két, kapualj alatt lévő, ez volt a két legkisebb. Mind a kettőt hozzácsapták a mellette lévő lakáshoz. De mi még úgy hordtuk be, ilyen bádogkannával a vizet, mert még víz sem volt bent. WC meg hátul az udvarban. Meg volt egy kis kályha betéve.

Úgy volt berendezve, hogy beléptünk az ajtón, rögtön ott volt egy komód. Akkora hely maradt, hogy befért egy heverő, a komód meg a következő falhoz a sarokba. Volt egy kétajtós szekrény, meg apuékna a heverője. Amellett volt egy ilyen 20 centis helyen a konyhaasztal, megint egy 20 centin a sparhelt, és aztán már jött megint az ajtó. Tehát végül is ennyi volt az egész. És akkor – ha mind a hárman otthon voltunk – ott, azon az egy heverőn aludtunk lányok: a húgom, a nővérem, meg én. Meg akkor úgy alakítottuk ki, hogy a kétajtós szekrény meg a fal közé kihúztunk egy függönyt – ugye már akkor nagyobbak voltunk –, hogy mégse apu előtt kelljen vetkőzni. Elhúztuk a függönyt, aztán ott öltöztünk át.

Hiába nem laktunk otthon anyuékka, végül is megvolt magának a gyerekkoromnak is a szépsége. Például az, amikor karácsonykor leültünk oda a szoba közepére – akkor általában anyu rendet csinált, és akkor ott égett a gyertya. De nem azért, mert nem volt villany. Azt anyu mindig kifizette. Leültünk oda a szoba közepére, és kaptunk, soha nem felejttem, egy-egy ilyen fekete zacskót – mikulászacskónak hívta anyu. De tényleg, az is volt, egy fehér mikulás volt rárajzolva. Mind a mai napig őrzök egyet, pedig már hány éve ennek? Volt benne két szem szaloncukor, egy narancs, két szem keksz, meg amit apu faragott, ilyen kis fajták. Kismozdony, vagy ez a marionettbábu, amit így alulról kell húzogatni, és mozog a lába. Apu összekötötte a két kezét, a két lábát, és akkor alulról volt egy madzag. Apu mindig faragott valamit. És soha nem tudtuk, hogy mit. Mert nem otthon csinálta, hanem bent a munkahelyén, amikor épp volt szabadideje, vagy két fuvar között. Amikor letette a munkáját délután négy órakor, vagy megvolt az utolsó fuvar – azt mindig a legmesszebbre vitték ki. Az volt a legutolsó fuvar, mert utána aztán a ló is ráért pihenni. Soha nem felejttem el, Kecskének hívták a lovat. Akkor ugye ott lepakolt, visszafelé meg már minden kocsmánál megálltak. Akkor apu bement, ivott valamit, ment tovább. Megint bement, megint ivott valamit. Hát ugye nem kell mondani, volt körülbelül 16–20 kocsmá, mire beértek a telepre.

Én másfél éves voltam, amikor bekerültem a gyermekotthonba. A nővérem meg három. Két különböző gyermekotthonban voltunk: ő Pestre került az Aba utcába, én meg Lőrincre a Ságvári Endre utcába, a gyermekvédelem óvodájába. De akkor én nem is emlékeztem rá. Később arról van emlékem, hogy egy fekete Volgával visznek el ötünket az óvodából a Keleti pályaudvarra. Föltettek minket a vonatra, és levittek Oroszlányba. Végül is ott jártam ki az általános iskolát. Az is egy gyermekotthon iskolája volt. Ugyan mindenki azt mondta, hogy nevelőintézet, de a nevelőintézet az Tököl. Ez gyermekotthon volt, csak akkor min-

denki azt mondogatta, hogy jönnek a nevelősök, mert ugye mi annak idején egyenruhában jártunk. Kimentünk a városba sétálni, és akkor mondták, hogy na, jönnek a nevelősök. Ez ilyen megkülönböztetés volt. Mindenesetre ez a gyermekotthon úgy nézett ki, hogy az egyik része volt az otthoni rész, másik része pedig az iskolarész. Tehát még azt sem lehetett, hogy az iskola mellé járjunk, mert ott kellett átsétálni az udvaron keresztül, az egyik épületből a másikba.

Annak idején László Imrének hívták az igazgató urat, Klári néni volt a felesége. Őket szerettem. Ők ott laktak bent a gyermekotthonban. Volt egy fiuk meg egy lányuk. Azok is ott laktak, csak külső iskolába jártak. Klári néni volt az osztályfőnökünk. Már negyedikbe jártunk, amikor Imre bácsi fölött Pestre intézni valamit itt a Fővárosi Gyámügyön, és amikor jött visszafelé, kilökték, vagy kiesett a vonatból, és a vonat levágta a fél lábát. Úgyhogy ők visszamentek Zamárdiba; mert egyébként ott volt házuk. Aztán ott lett igazgató a Zamárdi Gyermekotthonban. Amikor kijártuk a 8. osztályt, akkor viszont följöttek a ballagásra. Soha nem felejttem el: csináltunk nekik egy 140×140-es kézzel hímezett abroszt. 25 centi széles, tömött mintája volt körbe. A közepébe meg behímeztük a monogramjukat. Annak idején tizenhatan indultunk mint első osztályosok, és hát annyian lemorzsolódtak, vagy hazavitték őket a szülők, vagy átkerültek más intézményekbe, hogy végül nyolcan maradtunk. Úgyhogy majdnem egy fél évig hímeztük azt a terítőt.

Ma is szeretem az ilyen kézi dolgokat. Kötni, horgolni, hímezni, batikolni. Most is sokszor, ha ideges vagyok, leülök, keresek magamnak valamit, aztán elbütyköröségek vele. Az az igazság, hogy a kézimunka szeretetét végül is a gyermekotthonban tanultuk meg. Most már így idősebb korban fontos, hogy az ember meg tudja nyugtatni magát. És ha alkot, akkor nincs az, hogy na, most akkor elmegyek, hülyére iszom magam, vagy éppen bekapkodom a dilibogyót. Akkor leül az ember csöndben, és vagy halkán szól a rádió, és azt hallgatja, vagy akkor elfoglalja magát; és nem azon jár az esze, hogy most mi a problémája. Tehát ilyen idős korban ez már inkább megnyugtatás. Úgy vagyok vele, hogy biztos találok olyan pulóvereket, amiket le lehet bontani. Akkor azokat lebontom, különböző fonalaím lesznek, és akkor kitalálok valamit: vagy csinálok egy ágyterítőt, vagy egy falvédőt, vagy egy pulóvert, vagy zoknit – ami éppen eszembe jut. Az öröm, ha látja az ember, hogy amit csinál, annak örülnek, és tetszik.

De olvasni is szeretek. Az iskolában rengetegszer elkobozták a könyveimet, mert ott a tanulószobában, délután 4-től 6-ig, ugyan előttem volt a tanulófüzet, mindig inkább egy könyvet olvastam. A leckém már kész volt addigra, mert azt általában a tanítási idő tízperces szüneteiben megcsináltam. Akkor még friss volt a fejem, és tudtam, hogy hogy kell megoldani. Délután meg már ráértem olvasni. Úgyhogy azt szerettem nagyon. Ma is rengeteget olvasok, és elég gyorsan. Ha érdekel egy könyv, akkor képes vagyok inkább fél éjszakát olvasni. Ahol tehetem, ott olvasok. Különösebben nem szoktam válogatni, hogy mit. Mondjuk az ilyen lírai könyveket, meg lelkizősöket nemigen szeretem. Ahhoz oda kell figyelni. Mi viszont ugye azért rengeteget utazunk. Mire elmélyednék egy ilyenben, hogy akkor hogy is volt, mint volt, most akkor ez volt a baja, az volt a baja, akkor már ott tartok, hogy le kell szállni, és akkor megint nem érttem, amit olvastam. És kezdek elölről. Inkább az ilyen pörgős regényeket szeretem: Lőrinc Lászlót, Nemere Istvánt, Nora Robertset, meg van még egy-kettő, amiknek nemigen jegyzem meg a nevét, mert azoktól általában elvéve találni könyvet a nappali melegedőkben meg a könyvtárban. De Robin Cooknak majdnem minden könyvét végigolvastam. Azok ilyen orvosi krimik: a *Járvány*, a *Láz*, a *Mutáció*.

Még sétálni szeretek magyon – mikor éppen olyan idegbajos hangulatom van. Nem úgy, hogy most ide akarok menni, vagy oda. Hanem csak úgy elindulni, aztán majd valahol kikötök. Ez is volt életem egyik nagy álma: hogy egyszer úgy elindulok egy hátizsákkal, meg sátorral neki Magyarországnak. Aztán majd kikötök valahol. De hát az soha nem jött össze.

Nem mondanám, hogy volt egy kimondott családom, de nem vádoltam azzal a szüleimet, hogy otthagytak a gyermekotthonban. Bár gyerekkorában sokszor eszébe jut az embernek – mikor nem jönnek a szülők látogatni –, hogy persze, mert anyuék le sem... vagy mit tudom én; de az illet föloldja, amikor megtudja, hogy megjött az engedély, hogy akkor most szünetre hazamehet. Így nem volt az, hogy mindenki elment, én meg ott maradok. Amikor 14 éves lettem, akkor már sűrűbben is jelentkeztek. Akkor éreztem úgy, hogy azt gondolják, most már tudok dolgozni, akkor már szükségük lehet rám. És akkor adtam is haza pénzt. De nem azért, mert ők kérték. Csak hát mégiscsak az anyám, meg az apám; és azért láttam, hogy hogyan élnek. Máshogy meg nem tudtam segíteni rajtuk. Véleményt nem alkottam róluk. Elfogadtam, hogy ők ilyenek. De mikor józanok voltak, akkor szerettem őket, amikor ittak, akkor inkább nem is mentem. Szóval elfogadtam ténynek azt, hogy ők ilyenek. Ők így élnek, és ezen változtatni nem is akarok, és nem is akartam, őszintén szólva. Egyik alkalommal, mikor hazamentem szünidőre anyuékhoz, megismertem a nővéremet. Kopogtak. Kinyitottam az ajtót, és ott állt valaki, aki csak annyit mondott, hogy öltözzél, megyünk! Miért, ki vagy te? – kérdeztem. És akkor mondta, hogy a nővérem. Akkor már férjnél volt. Szóval így találkoztunk először az otthonba kerülésünk óta.

A húgomat negyedik osztályos koromban láttam először – amikor lehívatott a gyermekotthon igazgatónője, és közölte velem, hogy nekem van egy húgom. Én meg csak néztem rá, mintha megbuggyant volna. De aztán hoztak egy kislányt, aki egy ilyen pici, göndör hajú volt, kék buggyos ruhában; és kiderült, hogy ő valóban a húgom. Aztán teltek-múltak az évek. Végül is az lett, hogy sokszor én foglalkoztam vele. Ha már nagyon nem bírták, mindig szóltak nekem. Akkor például mindig üvöltött, ha hajat kellett mosni, és akkor mindig le kellett mennem megmosni. Ha valami nem tetszett neki, hisztizett. Ha valami gond volt vele, akkor zengett az egész épület. Akkor már tudtam, hogy nekem kell lemenni, helyrerakni. Úgyhogy ez így ment négy éven keresztül. Aztán kerültem el Pécelre, egy mezőgazdasági szakmunkásképzőbe.

Az az igazság, hogy abban az időben nemigen volt utógondozás. Papíron volt, hogy 26 éves koráig jár az embernek. De se én, se a nővérem, se a húgom nem találkoztunk vele. Szóval, ez csak papíron létezett. Szerintem most aki állami gondozott lesz, az kap egy kis lukat, egy albérletet, amit aztán vagy tud fizetni, mert van munkája, vagy nem, és akkor kikerül az utcára. Ez egy komoly veszély az állami gondozott gyerekek esetén. Mert más az, akit örökbe adnak, ahol az örökbefogadó szülőnek kell gondoskodnia a gyerekről. Állami gondozásból eleve sokkal könnyebb az utcára kerülni. És az sem segített, hogy nekünk már a továbbtanulás is úgy nézett ki, hogy annak idején megmondták: gyerekek, hát itt van, ezek közül a szakmák közül lehet választani, aztán találjátok ki, mit akartok. Ennyi. Semmi több. Hát így kerültem én a kisállattenyésztő szakra. Aztán mindenhol dolgoztam, csak állatokkal nem. Jóformán senki nem is jelentkezett gimnáziumba, mert még annak is, aki kitűnő tanuló volt, azt mondták, hogy előbb legyen szakma a kezében, és majd ha utána úgy gondolod, akkor továbbtanulsz. Mert ugye mire kijárja a szakmunkásképzőt, addigra már nagykorú, és

akkor már nem az állam gondja. Pedig utána járna ez az utógondozás – mint ahogy a beteg gyerekeknek is, akiknek huszon nem tudom hány éves korukig jár a családi pótlék, állami támogatás. Ugyanígy járna az állami gondozottaknak is – ami mellett még talán lehetne tanulni. De valójában nemigen foglalkoznak ezzel. Végül inkább kiteszik, mert gondolják, hogy úgymint jön helyette másik. Ha az ember föl meri emelni a szavát, akkor azt mondják, hogy ha nem tetszik, ki lehet menni, majd jön helyetted más. És némelyik gondozó, vagy szocmunkás édeskeveset törődik azzal, hogy mi lesz az ügyféllel.

Én, ha bárki kérdezi, mindig azt szoktam mondani, hogy a születésemtől fogva vagyok hajléktalan. Az otthonban sem voltak szoros kapcsolataim, mert egyébként sem voltam egy olyan barátokozós típus. Úgy voltam vele, hogy vagy elfogadnak olyannak, amilyen vagyok, vagy kerüljenek ki. Engem nehezen fogadtak el, mert én mindig szabad szájú voltam, makacs. Meg hát én nyolcadikban már nagyon rossz voltam. Az otthonban nagyon nagy fegyelem volt. Ha ott azt mondták, este 8 órakor villanyoltás, akkor villanyoltás volt. Nekik. De nem nekem. Én akkor kezdtem el szambázní. Volt olyan, hogy kitiltottak a TV-szobából. Nem nézhetek este TV-t. Én? Az kizárt dolog. Fogtam, a TV-szoba ajtaján még délelőtt résnyire elhúztam a függönyt. Azt nem vették észre. Aztán este meg beültem a szobaaajtóba, és néztem a TV-t. Az éjszakás meg, aki volt, az benn ült a TV-szobában, nem foglalkozott azzal, hogy kinn mi van. Mindenkit lefektetett. Aki tévézett, tévézett, kész. Hát én akkor is végignéztam a TV-t. Csak azért, mert azt mondták, hogy nem szabad. És utána később meg a szakmunkásképzőben, ugye, hogy nem mehetek kimenőre, akkor is kimentem. Fogtam magam, lemásztam a villámhárítón, és kimentem a városba csavarogni – mert nekem olyan hangulatom volt. Megvolt a személyigazolványom, és akkor nem kellett aggódnom. Át a kerítésen, föl a buszvégállomásra, és mentem. Aztán három napig elfelejtettem visszamenni. Erre igazgatói inté. De hát, tessék mondani, kívül írassam alá...? Meg osztályfőnöki inté, ismételt dohányzásért. Voltak olyanok, akik kintől jártak be, mert nem voltak kollégisták, és ők hozták be a cigit. Adtunk nekik pénzt. Abban az időben a Dunhill még márkának számított. Akkor volt 49 forint. 500 forint volt az ösztöndíjunk – de azért mi 49 forintért Dunhillt szívtunk. Hónap végén meg hárman szívtunk egy szálát. De az intének már nem volt büntető ereje. Egy 14–15 éves gyereknek ez már vicc, kiröhögi. Úgysem tudnak vele mit csinálni. Nekünk meg nem volt szülő a hátunk mögött, aki megfogjon minket. De nekem mind a mai napig ilyen a természetem: nekem ne akarjon senki semmit megtiltani! Az elképzelését lehet, hogy meg tudom valósítani, hogyha hozzáteszem az enyémet, és akkor a kettőből kialakul valami. De hogy ezt meg azt kell csinálni? Nem! Kint a mellékhelyiségben. Ott kell.

Én végül Pécelen csak másfél évet jártam, mert közben '80 júniusában férjhez mentem. Mikor kikerültem, akkor ugye el is kellett helyezkedni, dolgozni. Abban az időben, a Kádár-rendszerben még muszáj volt. És akkor 6 órás voltam a Kispesti Textilgyárban. Akkor Kistextnek hívták. A férjem is ott dolgozott, mint szövőgépmester. Ki kellett szolgálnia a gépeket. Ha valami gond volt, akkor szólnia kellett a szerelőnek. De aztán '81 februárjában született a fiam. Amikor összeházasodtunk a Némedivel, akkor már terhes voltam, de nekem eszemben sem volt, hogy én terhes maradhatok. Én a szüzességemet is a férjemnek adtam oda, esküvőnk előtt egy hónappal, és rögtön terhes is maradtam. Akkor tudtam meg, hogy terhes vagyok, amikor elkezdett mozogni. Hát már több mint 3 hónapos volt! Az esküvő '80 júniusában volt, én meg augusztusban töltöttem volna a 16-ot. A gyámügytől kellett engedélyt kérni, hogy férjhez mehessek. Annak idején volt egy olyan rendszer, hogy aki

betöltötte a 18 évet, az kapott ilyen életbeindulási segílyt, vagy nem tudom, minek hívták. Ez arra vonatkozott, hogy bútorzatot, ruhaneműt, tehát a kelengyét megvegye magának. Ez abban az időben volt 25 ezer forint, 25 ezertől fölfelé. Ehhez képest, amikor én mentem férjhez, kaptam keményen egy darab bársony ruhát, menyecskeruhának, a jó magyar államtól. De azt végig kellett járni, hogy a gyámügy beleegyezzen. Kimentek környezettanulmányra, anyámékat megkérdezték. Akkor még anyunak is kellett a beleegyezése. Hiába nem ő nevelt minket, mivel nem mondott le rólunk, kénytelenek voltak kikérni az ő beleegyezését is.

Na most ezután kezdődtek a problémák a férjemmel. Az esküvőnk előtt két hónappal halt meg apósom, '80. április 1-jén, május 14-én temettük. És ahogy apósom meghalt, a férjem elkezdett inni. De hát ugye akkor még nem volt a férjem. Akkor még nem is tűnt föl, mert mikor találkoztunk, még nem. Akkor volt két év udvarlás. De aztán, mikor megvolt az esküvőnk, akkor intenzívebben kezdett el inni, és rengetegszer megvert. Akkor már megvolt a fiú, ezért még mellette maradtam. Utána meg terhes lettem a kislánnyal, aki '82. május 16-án született. Pestszentlőrincen laktunk a Mikes Kelemen út 37-ben. A nagyanyjának volt ott háza. Először úgy laktunk, hogy egy 15 négyzetméteres szobában négyen: a nagyanyja, én és a férjem mint fiatal házások, meg a gyerek. Családiház-szerű valami volt, de a nagyanyja nem akarta fűteni a másik szobát, mert hogy az sokba kerül, meg... szóval rengeteg vitám volt a nagyanyjával. Nem értettük meg egymást, nem jöttünk ki. Utána megkaptuk az udvarban hátul lent levő, 20 négyzetméteres szobát, amit aztán úgy alakítottam ki, hogy egy szekrénnel kettéválasztottam. Az első része volt a konyha, a hátsó része meg egy ilyen szobaszerű valaminek berendezve. És a lányomat már oda vittük haza, ebbe a lenti részbe.

Állandó napirenden volt a részegség meg a verés. Hármunk, majd négyünk eltartását a gyesből, amit kaptam, meg a családi pótlékból oldottam meg. Ugyan a munkájával soha nem volt probléma, az emberi hozzáállásával igen. Volt úgy, hogy lejárt a műszakja, a délelőtti műszak délután kettőkor, és akkor utána este tízkor a haverok állították be az ajtóba. Bekopogtak, ő beesett, én meg becsuktam az ajtót. Először még föl is raktam az ágyra, hogy na, akkor feküdjél normálisan. Reggel közölte velem, hogy adjak neki kávé. Kérdeztem tőle, hogyan? Hol a fizetés? Ja, hát az nincs. Jó. Hazajött este, adjál enni. Hol a fizetés? Az nincs. Akkor a vacsora is ott van, ahol a fizetésed. Aztán a végén nagyon drasztikusan mentek a dolgok. Volt egy olyan eset, hogy sírt a kislány, és csináltam a tápszerűt. A férjem meg megjött holt részegen, hogy az a bűdös dög már megint üvölt, meg... és indult neki a gyerekeknek. Mert lettem a gyereket, hogy a kaját meg tudjam keverni. Ő meg indult neki. Akkor föl-kaptam a nagykést az asztalról, mondom, próbáld meg fölemelni a kezed – a jelzőket nem mondom... Próbáld meg fölemelni a kezed, itt döglesz meg. És akkor jött be az öccse. Az vette ki a kezemből a nagykést. Ha nem veszi ki a kezemből, akkor ma vígözvegy vagyok, és már ki is szabadultam eddigre. Akkor most nem kéne azon filóznom, hogy el kéne válni. De ennyi idő után már! Akkor úgy összeveszttem a férjemmel, hogy elmentem a nővéremékhez lakni egy hónapra. De utána visszamentem, mert kibékültünk, mert hát mégiscsak ott a gyerek.

Viszont a drága férjem elfelejtette közölni velem, hogy a nagynénje följelentett a gyámügynél, hogy én nem foglalkozom a gyerekekkel. A saját nagynénje, az apjának a nővére. És kijöttek a gyámügytől. Többen laktunk egy udvarban, ott lakott a nagyanyja, a két nagybátyja családostól, a nagynénje meg mi. Mi hátul laktunk az udvarban. Szóval mire végigjött a gyámügyis az udvaron, addigra a rokonok már részegen nekimentek, meg elhordták mindennek, meg, szóval végül is elvitték a két gyereket. Mert nincs meg a gyerekeknek az

erkölcsi nevelése. Hiába voltak tisztán tartva, rendben. Mindenük megvolt. De hát, nincs meg a két gyereknek az erkölcsi nevelése... Ez volt '83. augusztus 8-án – amíg élek, nem felejttem el. A Kmetty utcába kellett őket bevinni. És onnantól kezdve úgy voltam a házassággal, hogy na, itt aztán befejeztem. '83. október 13-án hagytam ott a férjemet úgy, hogy fogtam egy szál ruhát, amiben voltam, és viszlát! Semmim nem volt azon kívül az egy szál ruhán kívül.

Utána jött a következő élettársam, mert azt hozzá kell tennem, hogy én életemben nem voltam egyedül, mindig volt mellettem egy társ. A következő élettársam idősebb volt jóval, mint én, 23 évvel. Én voltam akkor 19 éves, ő meg 42. Öregnek hívtam. Tíz évet éltünk együtt, de azt is úgy, hogy először az anyukája házában. Még akkor élt az anyukája, de már annyira beteg volt, hogy pelenkázni kellett, etetni. Ha fölkel az ágyból, mert mindenáron föl akart kelni, akkor rosszul lett. Közben meg a gyesről, ahogy elvitték a gyerekeket, visszamentem a Kistextbe. De akkor már 8 órában gépre, mert akkor már nagykorú voltam. Az Öreg akkor a BKV-nál dolgozott mint buszsofőr. Már ismertem előtte is, mert nagyon jó barát volt, és segített. És ahogy összekerültünk, meg amikor anyukája ennyire beteg lett, ő átkérte magát éjszakára. Akkor úgy beszéltek meg egymással, hogy ha én dolgozom nappal, akkor ő van otthon; és éjszaka, mikor ő dolgozik a garázsban, akkor én vagyok otthon az anyukájával. Hogy ne maradjon egyedül egy pillanatra sem, mert nem is lehetett magára hagyni. Ez ment több mint 3 évig. Akkor az anyukája meghalt, nyugodjon szegény békében. Az Öreg a nővérével meg eladta a házat, és elköltöztünk alberletbe. Akkor már mind a ketten a Tejiparnál dolgoztunk. Ő mint sofőr, én mint portás, négy évet. Ott rengeteget mentem vele, mert ha nappalos voltam, akkor este hatkor megvárt, beültem az autóba, és mentünk bele a... hát tartálykocsival mentünk éjszaka tejért a célállomásra. Annyifelé jártunk: Jászberényben, Juhászföldön, Csornán, Hajdúszoboszlón... szóval rengetegfelé. Így ő sem volt egyedül, meg én is jól éreztem magam; meg láttam valamit Magyarországból. Hát végül is ez tartott tíz évig.

De hát ő is szíves volt, és a nővére meg azt mondta, hogy csak akkor intézi el neki a balatonfüredi szívstanatóriumot, ha szakít velem... Annak idején, amikor én megismertem a nővérét, úgy mutatkozott be nekem, hogy: tudod, ki vagyok én? Mondom neki: ki? Azt mondja: az ELTE Ilyen-olyan Számítási Központ igazgatójának a titkárnője. Mondom: szer-vusz, én meg Hajdú Gabriella. És innentől kezdve elváltam magam... ez forrt benne az évek alatt. Nem tudta lenyelni soha. Így aztán arról lett szó, hogy elintézi neki a szívstanatóriumot, ha mi ketten elválunk. És hát rengeteget beszélgettünk róla. Én úgy voltam vele, hogy jobb az Öregnek, hogyha oda kerül, és akkor talán még 2–3 évvel tovább él. Végül elment a szanatóriumba. De azt hozzá kell tennem, hogy évenként megkérte a kezemet, és évenként feleségül akart venni, és évenként megvette nekem az arany karikagyűrűt, és én évenként közöltem vele, hogy nem. Mert akkor én már úgy voltam vele, hogy egy férjem volt, és nem kell több. Hülyeségből elég volt egy is. Egyébként mind a mai napig a Némedi a férjem, papíron. A szanatórium után az Öreggel meg még 2–3 évig úgy összejártunk, találkoztunk, beszélgettünk, de aztán belépett egy újabb ember az életembe. Ő addigra már sajnos meghalt.

Nekem az évek alatt mind ilyen hosszabb távú kapcsolataim voltak. Egy-két napos, vagy egy-két hónapos, ilyen rövid távú, egyetlen egy volt. Szóval akkor költöztem vissza a VIII. kerületbe, mert addig végig kint voltam Lőrincen: a férjemmel is, meg az Öreggel is. Ed-digre a Tejipartól már rég kirúgtak. Négyyszer próbálták meg. Egyszer sikerült nekik. Mert létszámléépítés volt. Megszűnt a keresztúri szállítás, ahol én voltam portás. És akkor az első

turnussal repültem. De mi még kaptunk végkielégítést. A következő turnus már azt sem kapott – nem volt a Tejiparnak, a szállításnak pénze. Aki meg maradt, azzal meg közölték, hogy vagy kilép magától, vagy átmegy a Bartók Béla útra. Na most gondold el, hogy a rengeteg sofőr, aki onnan járt Rákosborzasztóról, annak bemenni a Bartók Béla útra, a XI. kerületbe. Bejárni hajnali 2-re... és akinek meg nem volt kocsija, az mit csinál? Aztán találkoztam jó párral: ők vagy a BKV-nál, a Volánnál kötöttek ki, vagy alvállalkozókkal dolgoztak. Ez volt '89-'93 a tejiparban.

Szóval az új párommal a Visy Imre utcában laktunk, a Szeszgyárnál, közel az Orczy térhez. Ott ünnepeltem meg a 29. születésnapomat. Együtt ünnepeltük meg. Egyébként vele úgy ismerkedtem össze, hogy akkor volt egy barátnóm a Moszkva téren, sokgyerekes családanya, akihez állandóan mentem vigyázni a gyerekekre. Ő közben dolgozott a Szász Károly utcai szociális foglalkoztatónak mint bedolgozó. Aztán én is segítettem neki ilyen zacskóragasztást, vágást meg hajtogatást csinálni. Levinni neki a cuccot, visszacipelni az új munkáját – éppen ami volt. Így kerültem aztán én is oda. Ott darabért fizettek: megcsináltunk egy A/4-es borítékot, ami durván olyan két-három perces munka; ezért kaptunk 2 forintot. És akkor ő, a Zoli, gépen dolgozott. A vágógépen. Neki nem volt senkije, viszont volt lakása. Nekem nem volt lakásom, viszont nekem sem volt akkor már senki az életemben. Így összehozott minket az ottani részlegvezető: hogy hát próbáljatok meg beszélgetni egymással, hátha kialakul belőle valami. Akkor apropónak jött a 29. születésnapom. Kimentünk a Széna térre – a buszvégállomáson akkor még volt egy presszó –, és ott beszélgettünk, aztán jöttünk végül is össze. Fölmentem hozzá, és hát őszintén szólva, legénylakáshoz képest szuper jól nézett ki. Rend volt, tisztaság. Lehet, hogy előtte 5 perccel csinálta, de tény az, hogy azt láttam, rend van, tisztaság, és hogy hű, de milyen jó agglegény. Aztán megtartottuk a születésnapomat. Ittunk. Akkor már én is ittam. Megittunk 6 üveg sört, egy félliteres Hubertust, meg egy üveg pezsgőt. Ő olyan éjjel fél kettőkor delíriumos lett, és akkor megcsinálta azt, hogy az éjjeli lámpát rákötötte a kilincsre, és bedugta a konnektorba. A lakással szemben van a Csendes kocsmá. Oda meg elkezdte kihajigálni az ablakon az üvegeket, mondván, hogy őt meg akarják ölni, meg följönnek a kocsmából, mert őt le akarják szúrni. Reggel 7 órakor a kocsmából kihívták a rendőrséget. Elvitték a II. kerületi Sas utcába. Én közben bementem a munkahelyemre a Szász Károly utcába, és mondtam a főnöknek, hogy ne haragudj, de ez történt az éjjel, nekem haza kell mennem, mert azt sem tudom, hogy mi van vele, hol van, miként. Akkor mondták, hogy semmi akadálya, menjek haza. Közben őt kiengedték, és bement a munkahelyére. Mondta a főnöknőnek, hogy ő telefonálni akar az apjának. De senki nem volt a vonal másik végén. De ő beszélt, ő fújta a magáét, mondta, mondta... végül a főnöknő kihívta rá a mentőket, oda a munkahelyre. Közben én hazamentem meg vissza, hogy hát nem igaz, hívjátok már föl, hogy mi van vele, mert nem létezik, hogy nem engedték ki. Akkor közölték, hogy itt volt, de elvitték a mentők. Akkor mondtam a főnöknőnek: – Figyelj, Erzsike! Most ráül a telefonra, és amíg meg nem találod, addig le sem szállsz róla. – De hát ez! – Nem érdekel, hogy munkahely. Nekem keresd meg! Úgyhogy aztán végül is addig-addig telefonált, míg kiderült, hogy a Dél-Pesti kórházba vitték. Először nem engedtek be hozzá, mert annyira gyógyszerezették, vagy mit tudom én, mit csináltak vele. Rá két napra, amikor már beengedtek, bementem hozzá, akkor mondta, hogy hát ő nem tudja, hogy hol járt, de a rendőrök végigkergették, és amikor visszahozták, akkor tiszta sár volt a pizsamája, a cipője. Azt mondja, nem tudja, hol járt. Mire nagy nehezen a nővérkék kibökték, hogy megszökött az épületből, és ugye akkor a Dél-Pesti kórház mögött még ilyen

hatalmas nagy erdő volt, elvadult valami. Oda ment ki, onnan hozták aztán vissza. Mert ugye kergették a rendőrök, meg meg akarja mindenki késelni, meg a rendőrök is csak azért leskelődnek utána, mert ki akarnak vele szúrni... Szóval ilyen delíriumos álmai voltak. Aztán kikerült a kórházból, de bent a munkahelyén is mindenki azt mondta, hogy nem hiszik el, hogy én kitartok mellette, holott csak három napja ismerem. Három napja élünk együtt. Mondom, gyerekek, ha egyszer valaki beteg, az beteg. Lehet, hogy amikor kijön a kórházból, azt mondom neki, hogy viszlát, vége, de még nem tudom. Egyelőre jöjjön ki. Kikerült a kórházból, és aztán ebből a végéből az lett, hogy nyolc év.

Aztán ő is annyira rákapott már az italra, hogy nagyon. És hát az utolsó négy évet úgy éltem le, hogy mindenre engedélyt kellett kérnem. Engedélyt arra, hogy WC-re menjek, engedélyt arra, hogy rágyújsak, engedélyt arra, hogy lemenjek a közértbe. Fillérre kiszámolta nekem, hogy mennyibe fog kerülni az, amit a közértben költök... Ezt a négy évet úgy kell elképzelni, hogy ilyen apránként kezdődött. Másfél, két év után jöttem rá arra, hogy hoppá, itt mi van? Mindamellet, hogy dolgozott ő is, az én pénzemet mindig elvette. Az az övé volt. Ilyen szempontból én életemben nem kezeltem pénzt. Nekem 20 forintnál több soha nem volt a zsebemben. Pedig mindig megkerestem magamnak azt, amiből én meg tudtam élni. De mikor Zolinál elkezdődtek a problémák, amikor már mindenben dirigálni akart, kezdett kialakulni bennem az az érzés, hogy most akkor mit csináljak. Úristen, itt vagyok egyedül, nincs hova mennem, az utcára mégsem mehetek. De akkor most mi van? Itt már csak az van, hogy nekem dirigálnak, hogy én pattogok, én csinállok mindent, és akkor, most akkor merre lépjek? És ez így dolgozik az emberben, forr benne. Akkor őszintén szólva inni is intenzívebben kezdtem. Az utolsó két év az olyan volt, hogy reggel megittam egy felest. Utána mentem be a munkahelyemre, megvettem magamnak a kétdecis vodkát, meg egy fél liter narancsot, a kettőt összekevertem, és napközben megittam. Hazafelé meg megittam még egy felest a közértben a munkahelyemnél. Meg még egyet hazafelé. Utána megvettem magamnak a hétdecis bort, és azt meg otthon elnyalogattam. Szóval akkor már ennyire belemérültem az alkoholizmusba. Előtte még nem is fogtam fel úgy, hogy hajléktalan vagyok, mert eszembe sem jutott. De járt föl Zolihoz egy nagyon jó barátja, Misi, és mikor már ő is sokallta, mondta nekem, hogy menjek hozzá; akkor vetődött fel bennem úgy tudatosan, hogy te atyaúristen, nekem életemben nem volt lakásom! És hogy akkor most már nem is lesz? Hát most már nem. Ráaadásul akkor, 2001-ben, már egy éve munkanélküli segélyen éltem.

Misi akkor mondta, hogy várjam meg lent a presszóban. Én meg összepakoltam egy kis táskába – egy váltás fehérneműt, egy pulóvert –, és lementem a presszóba. Így kerültem ki a Vaskapu utcába. Ahogy összekerültünk, az ivást mintha úgy elvágták volna, hogy itt vége, és akkor pia az nincs. Mert vagy folytatom ott, ahol abbahagytam, és semmivel sem leszek jobb helyzetben, vagy lezárom a múltat, és azt mondom, hogy itt a vége. Misi az öccsével lakott együtt egy lakásban, de aztán nemsokára kiköltöztünk onnan, mert rengeteg volt a tartozás. Átmentünk Misi egyik barátjához a Viza utcába, a XIII. kerületbe. Ott úgy laktunk, hogy a nagyszobában lakott a barátja meg a családja, mi meg a konyhában ketten. De innen is költözni kellett. 2003-ban átkerültünk a Dankó–Magdolna sarkán egy olyan autóműhelybe, amit az akkori JKR, a Józsefvárosi Közterületi Rendszer bérelt ki az autók számára, és a párom mint éjjeliőr lehetett ott. Én meg vele. De én akkor már egy Pruál nevű cégnél dolgoztam, végállomás-takarítóként. Ez alatt az öt év alatt, amíg a Misivel voltam, végig ott voltam. A cég aztán megszűnt.

Az a srác, akinél a konyhában laktunk, leköltözött Nagykáta mellé. Ott vettek egy tanyát, és meghívtak minket egy nyárra, hogy menjünk le. Szállást nem tudtak adni, viszont a mellette levő tanyán volt egy fiatal – most gondolkodóban vagyok, hogyan mondjam – fiatal nő, akivel összebarátkoztunk, és ott aludtunk nála. Tehát végül is ennél a vadidegen fiatal nőnél töltöttük a kéthetes nyári szabadságot. Úgy is, hogy mindemellett átjártunk a Misinek ehhez a haverjához. Aztán meg majdnem minden nyáron ott voltunk, vagy a Balatonon. Mert ott meg az egyik kollegájának volt telke, aki levitte a sátras utánfutót nyár elején, és aki éppen le akart menni, az lement hozzá Balatonudvariba. Áram volt, víz nem. Ilyen nagy, 25 literes kannákba kellett cipelni, de azzal sem volt gond, mert jött, megpakolta a kocsit vízzel, aztán fölhozta. Szóval vagy ott töltöttük a nyarat, vagy Nagykátán, ennél a fiatalasszonynál. De az a nő csak ilyen megtúrt személy volt. Azért volt ott, hogy vigyázzon a tanyára. Semmit nem csinált azon kívül, hogy fenntartotta magát. Azért beszélek így erről a hölgyeményről, mert utána kikezdett Misivel, és én meg amilyen hülye voltam, öngyilkos akartam lenni emiatt.

Misi is szíves volt. Ő ugye a második szíves az életemben, és hát ő volt az, akibe az Öregen kívül még szerelmes voltam. Ők olyan egyformák voltak úgy belsőleg is. Mind a ketten sofőrök, mind a ketten szívesek. Szóval Misi is szedte a gyógyszereit. Akkor úgy írták ki neki, hogy júliusban már megkaphatta az augusztusit is, dátum nélkül, mert augusztusban a doktornő is elment szabadságra. Én meg fogtam magam, és szépen kiváltottam az Andaxinját. És igencsak beszedtem belőle 60 darabot. Aztán már csak a kórházban tértem magamhoz. De ebben benne volt Misi lányának is a keze, mert ő akkor ott aludt nálunk. És akkor kezdte mondani, hogy így a Kati, meg úgy a Kati – így hívták azt a nagykátait nőt. Mondta, hogy a Kati milyen jó, én meg milyen szemét vagyok, meg milyen szar vagyok. Én meg fogtam magam, fölkeltem, kimentem a borozóba, és megittam két deci bort. Utána visszamentem, kértem tőle nyugtatót, Rivotril. Én, aki életemben nem szedtem gyógyszert. Persze, hogy kiütött. Pláne még az ital is. Aztán másnap reggel fölkeltem, elmentem dolgozni – azt nem tudom, hogyan. Azt sem tudom, hogyan, de beszéltem az ellenőrrömmel. Ő később mondta, hogy ha akkor megérzi rajtam az italszagot, abban a pillanatban kirúgott volna. De nem érezte. Csak látta, hogy nem vagyok magamnál. Válaszoltam értelmesen, de úgy keresztülnéztem rajta, mereven. Akkor végigcsináltam a munkámat. Nem tudom, hogyan. Ez mind a mai napig nem tiszta. Az ellenőr mindenhol mindent rendben talált. Akkor hazamentem, vissza az éjjeliőri lakásba, és bevettem a 60 darab Andaxint, és megittam rá egy hétdecis vilmoskörtét, amit Misi a névnapjára kapott. Ezután még visszaraktam az üveget a díszdobozba, be is ragasztottam – nehogy rájöjjenek, hogy én ittam meg. Nem tudom, milyen apropóból, mert sosem volt ez divatom. Nem voltam olyan zugivó, mint a nővérem, aki kifele sosem mutatta, hogy iszik. Ő mindig tökéletes háziasszony volt. Én nem. Ezért is voltam a szemében fekete bárány. Mindenesre akkor visszatettem az üveget a helyére, aztán lefeküdtem aludni. És innentől kész.

Utána két hétig kórházban voltam. Először az Erzsébet-kórházban, aztán átvittek a Dél-Pestibe. De akkor is úgy, hogy már a második héten mondtam a főnőknőnek, hogy ha török, ha szakad, én akkor is hétfőn dolgozni fogok menni. Ha az ereszcatornán kell lemásznom itt a kórházban, én akkor is, hétfőn reggel dolgozni fogok. A főnököm mondta, hogy jó, rendben, semmi akadálya, várunk vissza, gyere. De akkor bejött a Misi, meg a, hát én úgy hívtam, hogy kölyke. Annyira nem kultiváltam, mert egy ilyen kis beképzelt, mimóza valaki volt. Őneki megvolt naponta a 2000 forintja, de ő eltartatta magát. Volt egy 51 éves barátja,

ő meg volt 28 éves. A barátja naponta odaadta neki a pénzt, meg mit tudom én. Voltak ilyen dolgai, ami nem volt az én világom. Meg most sem az. Vele soha nem jöttem ki. Szóval bejöttek, és akkor mondta a Misi, hogy hát tudod, hogy oda akkor nem jöhetsz vissza! Hát mivel az egy cégnek a telephelye. Ők meg nem akarnak botrányt, meg balhét.

Na, akkor ez szép. Innen most nem tudok semmit se csinálni. Az orvosnő rendes volt, mert pénteken adta ki a zárójelentést. Szombat-vasárnap már nem adnak ki zárójelentést, de ő úgy írta meg, hogy vasárnapig bent lehessek. Tehát még kaptam plusz másfél napot, hogy tudjak valamit intézni. Vasárnap kijöttem a kórházból, és nem volt hova menni. Ott álltam, hogy most akkor mit csináljak? Ennek majdnem hat éve. 2005. december. December 8-án jöttem ki a kórházból. Misinek az egyik kollegája mondta, hogy jó, akkor menjek oda hozzá. Ahogy kijöttem a kórházból, találkoztam vele a Kálvária téren. Mondta, hogy menjek hozzá, maradjak ott. Takarítsak, csináljak rendet. De hát végül is ott azért úgy nem maradhattam, mert azt mindjárt rákenik az emberek, hogy persze, mert biztos a szeretőd. Meg hát Misinek volt a kollegája. És akkor mindjárt az megy, hogy milyen jó, hogy ez a nő közkezen forog, meg... idézójelben, ilyen kurva státuszt adott volna, ami viszont nekem nem stílusom. Így aztán bekerültem a Dózsa György úti hajléktalanszállóra, fizetős szállóra, amit fizettem egészen 2006. szeptemberéig. Szeptember 10-én raktak ki. Akkor kerültem a Fűtött utcába, és ismerkedtem meg Gézával. Tehát végül is az az igazság, hogy nekem ezért nem volt sosem lakásom.

A törvényes férjemmel tavaly találkoztam. Úgy, hogy bementünk a Könyves Kálmán körút 84-be, az egy nappali melegező. Oda mennek a hivatalos levelek, és bementünk megnézni, hogy van-e posta. Mondtam Gézának, te, az ott nem a Némedi? Odamentem, hogy megkérdezzem a regisztrációnál. Azt kérdezi, mikor is született? Mondom '59.08.30-án. De, azt mondja, igen. Ő nem ismert meg. Elsétált mellettem. Én meg abszolút nem is vagyok rá kíváncsi. Amikor a gyerekeket mentem látogatni a Fóti Gyermekvárosba, akkor sem akartam a Némedivel összeakadni. Mert ha ott voltunk, összeverekedtünk. Aztán nem akartam, hogy a gyerekek lássák, ne ez maradjon meg bennük. Inkább nem mentem annyiszor hozzájuk. Úgy döntöttem, hogy ez nem a két gyerek világa. Most bárki azt mondhatja, hogy ez egy hülye kifogás, de nem akartam a két gyereknek a lelkivilágát tönkretenni azzal, hogy engedem látni azt, amiért végül is odakerültek, ahova kerültek. Így aztán inkább nem mentem hozzájuk. Bármelyik élettársamnak elmodnom ezt, mindegyik azt mondja, hogy te hülye vagy. Miért lennék hülye? Azért, mert engedem, hogy két ember élje a saját életét? Én mondtam a gyerekeknek is, hogy nekem nincs jogom beleszólni az életetekbe, bármennyire is én vagyok az édesanyátok. Nincs jogom beleszólni az életetekbe, mert én nem akarom azt a hibát elkövetni, amit az én édesanyám. Hogy amikor férjhez mentem, akkor azt mondta, hogy most már tudok dolgozni, akkor adjam oda is a fizetésem, mármint anyuéknak. Éljétek és alakítsátok úgy az életeteket, ahogy ti akarjátok. Ha úgy gondoljátok, hogy esetleg szükségetek van rám, akkor mindig megtaláltok, ha más nem, a Vöröskereszten keresztül. És ebben maradtunk, és én azóta nem láttam a két gyereket. Azóta nem is tudom, hogy mi van velük, hogy élnek-e, családot alapítottak-e?

Annyit tudok, hogy korábban a kislányom ott akarta hagyni a szakmunkásképzőt. Akkor mondtam neki, hogy ne csináld azt, amit a jóanyád. Járd végig azt az iskolát, kibírod. Nem viszket annyira a segged, hogy ne bírd ki azt a másfél évet. Még annyi volt neki hátra a szakmunkásképzőből. De a kislányom egy az egyben úgy néz ki, mint én, csak éppen jó pár

évvél fiatalabb kivitelben. Meg ő kék szemű. A fiú, az meg inkább az apja, vékony, hosszú. Ő kijárta az iskolát, és a monori önkormányzatnál volt kertész. Mindemellett úgy a háttérből érdekelt, mi van velük, meg érdeklődtem utánuk, de mint édesanyjuk nem léptem föl. Persze ők is kérdezték, hogy de anyu, miért nem jöttél? Miért nem írtál? Mert gyerekem, nem volt hozzá jogom. Azt sem tudtam, hogy énelem mi lesz, nemhogy még veletek! És így biztosabbnak láttam, hogy jó helyen vagytok ott, ahol vagytok. Rendben, nyugodt körülmények közt, tisztán. Most jöttetek volna velem az utcára lakni? Vagy egyik nevelőszülőttől a másik nevelőapáig? Nem, gyerekek! Én ezt végigcsináltam, és nektek nem kívánom. Az, hogy én tudok rólatok, az egy dolog. De ahhoz, hogy én fölöttetek anyai jogot gyakoroljak, azt én már akkor elvesztettem, mikor hagytam, hogy ti bekerüljetek a gyerekotthonba. Aztán ők kikerültek nevelőszülőkhöz. Egyikük Monorra, másikuk Monorierdőbe. Az apjuk aláírta a gyámhatóságon a lemondó nyilatkozatot. Velem is alá akarták, de én közöltem, hogy arról szó sem lehet. Nem vagyok hajlandó aláírni a lemondó nyilatkozatot, még akkor sem, ha nekem a gyerektartást ugyanúgy kell fizessem. Inkább fizetem a gyerektartást, de a két gyerek akkor is az enyém, és az én nevemet fogja viselni – mert ugye ha örökre adják, akkor az örökbefogadó szülő átkeresztelheti. De az a két gyerek, akkor is Némedi gyerek marad. Ezzel együtt azt gondoltam, és ezt mondtam nekik is, meg a nevelőszülőknak is, hogy jobb ez így, hogy ott a családban szépen föl nőnek. Én a jogomat már elvesztettem rájuk. De akkor én vagyok a hülye? Nem! Ha belegondolunk... ha valaki egy normális anya, akkor így gondolkodik. Ha meg nem, akkor ezzel kapcsolatban nem tudok mást mondani.

Nekem ott volt a mondat végére a pont: innentől család, és innentől vége. Nem sikerült, széthullott, kész, nem lesz több. Nem is akartam soha többet családot. És nem is lett, hál' istennek. Így egy kapcsolat, hogy együtt élek valakivel, ez jó, meg elviselhető, időzójelben elviselhető, de ebből bármikor kiléphetek, ha nem tetszik. Egy családból viszont nem lehet bármikor kilépni. Mert a két gyereknek nem mondhatom azt, hogy bocsi, de most otthagynom apádat, meg titeket is. Így viszont magamnak mondhatom, hogy na most akkor kilépünk innen. Meg tudom indokolni, hogy miért akarok kilépni, amikor azt mondom, hogy na jó, akkor kiléptünk. De hát két gyereknek ezt nem lehet. Még felnőtt gyereknek is nehéz elmagyarázni, nemhogy kicsiknek!

Annak idején még volt az a négy év család, amikor együtt voltunk a gyerekotthonban a húgommal, ami talán egy családi kapcsolat volt, de utána az is megszakadt, megromlott. Az ő élete is másfele ment, az enyém is. Így nem tudok olyan kapcsolatot mondani az életben, amihez különösen ragaszkodtam volna. És ez az, ami a sok gyerekotthonosnak hiányzik. Semmije nincs, amihez ragaszkodjon. Nincs, amibe kapaszkodjon, hogy ez csak az enyém. Lehetett bármilyen barátság, bármilyen szerelem az életében, azok egyszer úgylis véget érnek. Mindig benne van az, hogy sosem biztos, hogy ez örökké fog tartani, hogy örökké meglesz. Hiányzik ez a biztonságérzet. És ez megmarad élete végéig, akárhogy is csúri-csavarja.

Van, aki le tudja írni, mint például a nővérem is. Ő neki sikerült, de ő másképp is nőtt föl, mint én. Onnantól, hogy abbahagyta az általános iskolát, neki egész más volt a sorsa. Ő ugyanabban a gyerekotthonban volt 18 éves koráig. Neki nem úgy volt, hogy 14 évesen elkerült volna onnan, és utána el kellett mennie egy kollégiumba, mint nekem; hanem ugyanabban a gyerekotthonban volt 18 éves koráig. Onnan járt tanulni, és onnan ment aztán férjhez. Tehát neki megvolt az a folyamatosságérzése, hogy ő ott tartozik az otthonhoz, utána Attilához, utána a Jóska-hoz. És Jóska mellett meg tényleg családja volt.

Ma a húgommal csak akkor beszélek, amikor valamelyikünk jelentkezik. Ennek nincs pontos időintervalluma, mert volt, hogy kéthetente beszélünk, volt úgy, hogy évekgig nem. Most is, több mint nyolc éve, hogy utoljára beszéltem vele. Ő például nem is tudja, hogy én Gézával már öt éve együtt vagyok. A gyermekotthon után először amikor férjhez mentem, és megszületett a fiam, meg kiköltöztem a nővéremékhez, akkor mentünk le hárman, a nővérem, az akkori sógorom, meg én Oroszlányba a húgomhoz. Na, ott aztán megkaptam a magamét: hogy én négy évre eltűntem, feléje sem nézek, hogy ő már le van értékelve, és hogy mit képzelek én, hogy egyszer majd csak megjelenek, és ő a nyakamba ugrik, és hű de boldog lesz. Aztán a nővérem megbékéltette. Amikor 18 évesen följött Pestre, hajléktalan lett. Pedig ő végigjárta az iskolát, kitanulta a finommechanikai műszerész szakmát. Akkor megkeresett. Leveleztünk, de akkor megkeresett cím szerint, és ott lakott nálunk. Én mostam rá, pakoltam neki a cuccát, ha edzőtáborba kellett mennie – mert még Oroszlányban kajakozott, aztán azt Pesten is folytatta. Nekem kellett fejben tartani, hogy mikor, hol van verseny, arra mit kell pakolni.

De aztán egy idő után úgy gondolta, hogy inkább önálló életet kezd, és elköltözött. Még letett egy szakácstanfolyamot, és abban mind a mai napig dolgozik. Akkor összejött a mostani sógorommal, akivel aztán tervezgetik az esküvőt. Dehát az az esküvő már több mint tíz éve terveződik. Vagy lesz belőle valami, vagy nem. Mindenesetre vettek maguknak egy kis házat, valahol Rákosborzasztón. Másfél szoba összkomfort, kertes ház. A fele a húgomé, fele a sógoré. Tehát még az sincs, hogy a sógorom kiteheti onnan – mert fele törvényesen az övé. Az utóbbi időben meg úgy alakult a kapcsolatunk, hogy ha akartunk egymástól valamit, akkor föl hívtuk egymást. Legalábbis én úgy voltam vele, hogy ha beszélni akartam vele, akkor föl hívtam. Nála ha valami gubanc van, el szokott tűnni. Majd csak akkor, ha minden stabil meg biztos, akkor jelentkezik. Vagy ha én éppen felhívom, hogy találkozni kéne, vagy beszélni kéne, mert régen láttalak, vagy mi van veled. De ha én nem megyek utána, akkor ő nem jelentkezik.

A húgommal még mindig szorosabb volt a kapcsolatom, mint a nővéremmel. Sosem volt olyan, hogy valaha is számíthattunk volna egymásra. Én nemigen kerestem a nővéremet, meg voltak gondjaim, problémáim vele. Például olyan dolgok, hogy a lányának volt a ballagása. De hogy én meg hogy kaphatok augusztusban tüdőgyulladás? Mert arról volt szó, hogy a ballagás után lesz egy ilyen családi összejövetel. A nővérem, a sógorom, a húgom, meg én. De én meg nem tudtam elmenni, mert tüdőgyulladásom volt, és neki ez rosszul esett – mert én biztos nem akarok elmenni, mert nem vagyok kíváncsi a családjára, mert én nagy ívben, nem tudom, mit csinálok a család közepébe. És ezért kilenc évig nem is beszélünk aztán. Mind a ketten büszkébbek voltunk annál, mint hogy a másiktól bocsánatot kérjünk, vagy elismerjük azt, hogy mi hibáztunk. Végül is én tisztában voltam vele, hogy nem én hibáztam. Mert mondjuk, akkor nem adok ki majdnem kétezer forintot egy virágcsokorra, meg nyolcezer forintot egy aranynyakláncra.

Meg már korábban is nagyon összevesztünk egyszer. Az a sógorom, akivel akkor ismerkedtem meg, amikor még a nővéreméknél laktam egy rövid ideig a Némedi miatt, Attila, kint dolgozott Algírban két évet. Ott kapott egy ilyen kisagykárosodást. Bekerült a csepeli kórházba. Én akkor pont ott voltam náluk, és a nővérem meg ott bent a kórházban mondta meg a sógornak, hogy bocsi, de itt vége a dolognak. És akkor mondtam neki, nővérem, ha te így, ha ennyire szemét vagy, akkor itt befejeztük. És akkor tíz évig nem beszélünk. Én nem tudtam azt feldolgozni, hogy ő bent a kórházban mondja meg – mert várta volna meg azt,

hogya haza menjen, és akkor mondja meg neki otthon. Aztán a végén mégiscsak én kerestem föl tíz év után. Szóval sosem beszélünk rendszeresen. A húgom járt hozzájuk. És akkor mondta, hogy ez van, az van, amaz van, és ha valahogy úgy éreztem, hogy meg kéne beszélni a nővéremmel ezt a dolgot, akkor fölhívtam. Ő soha nem keresett. Meg egyszer jártam úgy, hogy elmentem hozzájuk – akkor is úgy volt, hogy nem volt hol aludnom, és kimentem hozzá Csepelre. Beszélgettünk, beszélgettünk, és este fél tízkor megkérdezi, hogy nem akarsz hazamenni? Megkérdeztem tőle, hogy szerinted hova? Akkor még utána beszélgettünk, és ennyiben maradt a dolog. De akkor egyszer csak azt mondja: na jól van, akkor most már menjél haza. Tehát ennyire volt köztünk kapcsolat. Vagy ennyire nem volt kapcsolat. Mindig én voltam neki a fekete bárány a családban, mert ő neki ugye sikerült a házassága. Az első úgy, ahogy... Na mindegy, ő dolga. Utána a második házassága meg 26 év után sikeredett. Akkor vette feleségül a mostani sógorom. Már a lányuk is nagy, felnőttkorú volt, mikor beleegezett abba, hogy feleségül megy a Jóska-hoz. Hát nem sokáig élvezte a házasságát. Rákos lett, és két éve meghalt.

Egyébként ez is érdekes fintora az életnek, hogy a nővérem, aki világ életében pátyolgatva volt, családban volt, rendezett körülmények között élt, rákban halt meg. A húgom, aki világ életében pátyolgatva volt, családjában van, lakása van, mit tudom én, neki kétszer volt infarktusa. Itt vagyok 46 évesen, se kutyám, se macskám, „van két pusztá...”, magyarul, én meg itt vagyok épen, egészségesen. 46 év alatt egyetlen egyszer voltam úgy kórházban, hogy beteg voltam. Amikor tavaly júliusban a Margit-szigeten megszűnt Gézával a munkahelyünk, utána kaptam egy trombóvizist. De azt is azért, mert a Margit-szigeten, mire az ember kétszer körbe-gegyalogolja, összeszedi a 8 órás műszakban a szemetet, megtesz vagy 15 kilométert. És ezt fél éven keresztül, napról napra – szombat, vasárnap kivételével minden nap. Aztán megszűnt a munkánk, kimaradt ez a napi edzés, menet. Utána kaptam egy trombóvizist. Leállt az egész, besűrűsödött a vér. És ezzel voltam hat napig kórházban. Ők pedig tényleg, akik pátyolgatva, babusgatva vannak, mit tudom én, azok meg... Érthetetlen. És egyébként ami még érdekes, hogy amikor bekerültünk bármilyen szállóra, a Dózsa György út után a csepeli szállóra, ott ruhás lettem; aztán a budaörsi szállóra, ótvaros lettem. Amikor meg kint voltunk a szigeten, vagy ahol most vagyunk, semmi bajom sincs. Pedig azt mondaná az ember, hogy ha kint van, akkor jobban össze tudja szedni ezeket. Pedig nem. Bekerülök egy ilyen zárt térbe, ott biztos, hogy elkapok valamit. Mondtam a Gézának, csináltatni kell egy vitrint, és ha szállóba akarunk menni, akkor engem be kell rakni a vitrinbe, hogy biztosan ne legyek beteg.

Amikor ótvaros lettem, több mint három hétig ilyen szájmászkkal jártam. Amikor meg a Dankó utcába kerültem, az a Fütött utca, akkor tetves lettem. Én, aki életemben nem voltam tetves – pedig anyuéknál olyan kosz volt, hogy az valami eszméletlen. Fél méterre lehetett csak kinyitni az ajtót, mert egyébként nem ment tovább a rengeteg koszos ruhától. Ott nem volt semmi bajom. Aztán bekerülök egy szállóba, és mindjárt tetves leszek. Aztán mehetek a nőgyógyászatra. Amikor szóltam a szocmunkásomnak, hogy nézze, így jártam: hát, mit csináljak vele? Közös mosás az ágyneműt. Na, mondom, akkor én itt befejeztem a közös ágyneműzést. Elmentem, vettem magamnak két garnitúrát, és azt használtam. Utána semmi bajunk nem volt. Ez a közös mosás is egy olyan dolog, hogy összemosnak mindent. Például ha valakinek van ruhatetője, azt ugye nem szedi ki a melegvíz. Az ott megtapad szépen a mosógépben, és a következőnek is átmegy a ruhájára. Csodálkozik, hogy két nap múlva miért vakarózik. Szóval ez a legnagyobb veszélye ennek az egész ellátórendszernek.

A Könyvesen lehet úgy mosni, hogy én pakolom be a ruhát, én szedem ki. Akkor meg-nézem, hogy előttem ki mos. Hogy utánam ki mos, az engem nem érdekel, mert én tudom, hogy milyen vagyok. Az a lényeg, hogy előttem ki mos, és ha esetleg olyan az illető, hogy ha az ember adna neki egy pofont, odaragadna a keze, akkor azért az már sok – az ilyeneket általában már a nappali melegedőkből is kinézik. Nemigen tűrik meg az ilyen embereket. Addig cikizik, hogy csináljon már magával valamit. Vagy fürödjön meg, vagy menjen kifelé, de ott ne legyen, mert egyszerűen képtelenség mellette megmaradni. És ő is hajléktalan. Ugyanolyan hajléktalan, mint én, csak ő már föladta a reményt. Ő már úgy gondolja, hogy az életével úgysem fog tudni mit kezdeni. Leéli úgy, ahogy van, csak a napi kis piája meglegyen. És van a másik fele, aki viszont küzd azért, hogy ez csak egy állapot, amin változtatni kell. És pont erről szól A Város Mindenkié csoport is, amiben benne vagyok, hogy ezen az állapoton változtassunk. Nem az a célunk, hogy a hajléktalanokat ilyen tömegszállókra vagy kaszárnyába bezsúfolják, hanem az, hogy próbálják nekik megteremteni azt az életfeltételt, amivel élni lehet. Tehát hogy ilyen, ami a Dankó 15-ben van, ne legyen. Oda érdemes egyszer bemenni: 100 ágy van egy helyen, és ilyenkor, krízis idején 100–120-an vannak egy teremben. Ott van alkoholista, nő, férfi... és akkor azt mondják, hogy van elég hajléktalanszálló... Azért álljon meg a menet! Ne így! Az tényleg az ellátás legalja. A rendőrök is oda viszik be, ha találnak egy hajléktalant. Nem kell fizetni, de ott három zuhanyzó, meg két WC van majdnem húsz nőnek. Úgy néz ki, hogy ha bemegey az ember, van a női rész, de az nincs le-választva semmivel – az csak egy galéria –, a többi meg már a férfi részleg. Kétszintes ágyak. A galériára végül is férfi nem mehet föl, még rendőr sem, csak nő. Azt szigorúan veszik. De emiatt van az is, hogy a párok csak este tízig lehetnek együtt. Aztán tíz órakor odamegy a szocmunkás, hogy menjen a helyére, legyen szíves.

Azért így is van balhé. Nekem is volt gondom, de az volt a legrövidebb kapcsolatom – három hónapig tartott. Mikor kikerültem a Dózsáról, és mentem a Fűtött utcába, akkor volt ott egy srác. Hát, kokettáltunk. Mikor rájöttek, hogy idézőjelben összejöttünk, akkor kezdtek volna macerálni, hogy miért pont ő, miért vele kezdtem ki? Meg amúgy is, jó nő vagyok. Szóval így esténként jött ez a hülye hozzáállás. De mindig csak olyankor, amikor a srác nem volt ott. Ha ott volt, akkor csend volt. Aztán egyszer ez is annyira összevert, hogy igencsak át kellett mennem az orvoshoz. Nem láttam a férj szememre. Volt is rajtam egy fekete szemkendő. Megkérdezte a doktor, mit csináltam? Hát, mondom, leestem a pad-lásról. És kérdezte, hogy hívják azt a padlást...? Úgy is volt, hogy rámegey a fél szemem, de hál' istennek nem. Így aztán kitiltották azt a srácot. Utána ugyan már együtt voltunk Gézával, azon gondolkodtam, hogy kérek a rendőrségtől egy távolságtartási végzést – hogy egy bizonyos területen belül nem jöhessen a közelembe. De aztán meggondolta magát, és úgy döntött, hogy neki nem éri meg. Azóta aztán ha találkozunk, köszönünk egymásnak, ő jobbra, én balra, azt ennyi.

Nekem minden kapcsolatom, aminek így vége lett, továbbra megmaradt beszélőviszonynak. Ugyanúgy beszéltem Misivel is, Zolival is – mind a mai napig, ha találkozok vele, köszö-nünk egymásnak, ő jobbra, én balra. Soha nem váltam el egyikőtől sem haraggal. Nem ma-radt túska a szívemben, és lehet, hogy azért volt könnyebb elviselnem ezt az egészet. Azért könnyebb, mert nem tudok haragudni senkire. Az anyámékra sem tudok haragudni azért, mert így alakult. Valahol meg tudtam őket érteni akkor, amikor már én is elkezdtem inni. 16 éves koromig egy kortyot sem ittam. Csak amikor terhes voltam a kislánnyal, a Némedi meg nekem jött a nagykéssel. Akkor már ott volt a fiú is. Elhordott mindenfélének: hogy én

nem foglalkozom a gyerekekkel, meg a szaros pelenka, meg a nagyanyja mossa a pelenkát... és én valahogy joggalannak éreztem az egészet. Hazavittem az italát, hogy tényleg otthon, ott üljön le a TV elé, igya meg, foglalkozzon a gyerekekkel. De ő fogta magát, hogy nem kell nekem a bűdös piád, majd ha hazajöttem, megiszom; meg különben is jobban érzem magam a kocsmában a haverokkal, mint veled. Na, ekkor ittam meg egy stampedli barackpálinkát, meg egy fél pohár sört, és olyan részeg lettem tőle, hogy a konyhából nem tudtam bemenni a szobába – pedig csak egy küszöb volt. Aztán utána sokáig nem ittam. Már nem is tudom, miért kaptam rá. Valami buli volt, és akkor persze ment a cukkolódás, hogy nem vagy te anti-koholista, meg nem mersz inni... Egy tízenegynéhány éves fiatalnak mi kell még? Utána meg már amikor nagyon belemerültem az italba, akkor azt mondtam magamnak, hogy vagy most megállok, vagy akkor innen nincs tovább, csak lefelé. És hát, el ne kiabáljam, ezt eddig háromszor sikerült életemben megállni. Tehát végül a legaljám soha nem jutottam. Pláne azóta, mióta volt az öngyilkossági kísérletem... Azóta meg úgy vagyok vele, hogy ha marad rá, akkor megiszom. Ha nem, akkor inkább legyen meg a kajám, a cigarettám, és majd utána. Ha nincs rá pénz, akkor nem iszom. Anélkül megvagyok, de élelem meg cigaretta nélkül nem. Meg kávé nélkül sem, hozzáteszem. Soha nem voltak olyan nagy igényeim, hogy nekem luxuslakás meg kocsni kell; aranyóra, meg van Gogh-kép a szobafalra. Csak annyi, amennyiből én fönn tudom önmagam tartani. Azt viszont mindig előteremtettem magamnak. Ezért nem értettem sose azt, amikor a prostituáltak vagy a bűnözők arra hivatkoznak, hogy mert ők nevelőotthonban, intézetben nőttek föl. Könörgöm, én is ott nőttek föl, mégsem lettem bűnöző, mégsem lettem prostituált, és megállok a saját lábamon. Mindamellet mondok, hogy én életemben nem voltam egyedül.

Azért érdekesek ezek a kapcsolatok a hajléktalanok között is, mert van – hát mondjuk ez a ritkább eset –, hogy valaki úgy váltogatja a párját, mint más a fehérneműjét, de azért ezek általában olyan összetartó kapcsolatok. Hosszabb távúak. Mondjuk itt a kényszer is összetartja az embereket, mert egy nőnek egyedül azért sokkal nehezebb kint az utcán, mint egy férfinak. Jobban ragaszkodik a másikhoz, mert tudja, hogy biztonságban van. Kitart mellette, mert ha valaki bántani akarja, akkor megvédi. Mert egyszer a részeg fiataloktól kell eltérni az atrocitásokat, akiknek egyszerűen lehet, hogy csak olyan hangulatuk van, és két literes, tele sörös flakonokat hajigálnak rád, ezzel szórakoztatják egymást; máskor meg más, részeg hajléktalantól kell tartani. Ugyanolyan hajléktalan, mint te, de azt hiszi, hogy azért, mert neki egy csomag dohánnyal több van, akkor ő már ki, ha én nem? És akkor mindjárt neki lehet ugrani a másiknak. Vagy pont azért ugrik neki, hogy elvegye tőle azt a csomag dohánnyt, amivel a másiknak van több. De az is van, hogy szerintem egy férfi több mindent meg tud szerezni, elő tud teremteni, mint egy nő. Egy férfi bátrabban odamegy kéregetni, vagy bátrabban belenyúl a kukába, hogyha éppen üveget szednek, mint egy nő – mert egy férfit nem néznek le annyira. Egy férfi hajléktalan, az megszokott, idézőjelben, megszokott dolog. Azt viszont még mindig nem tudja a társadalom elfogadni, hogy egy nő is lehet hajléktalan, és egy nőnek ugyanúgy meg kell élnie, mint egy férfinak. Pedig a hajléktalanoknak most már körülbelül az egyharmada nő.

De akárhogy is vesszük, valahol hiába él társas kapcsolatban az ember, egy bizonyos része mindig magányos marad. Ha hajléktalan, nem tud annyira föloldódni egy kapcsolatban – mert ha lakásban lakik, akkor bátran el tud menni; akkor nem kell attól rettegnie, hogy na most tűnik el mindenem, mert betörnek, meg elviszik. Nem marad semmi, csak az, ami rajtam van. Tehát ez a napi rettegés az utcán élőknek, ez megfojtja a kapcsolatot. Hiányzik

az a biztonságos háttér, hogy most nyugodt lehetek, mert el tudok menni bárhova. Ez végül is egy nagyon rossz oldala a párkapcsolatnak, és a hajléktalanságnak is. De a hajléktalanságnak, ennek az utcán vagy szállón élésnek, ha az ember akarja, megtalálhatja a jó oldalát is. Visszatérve a Margit-szigethez, és hogy mi kint aludtunk, amikor ott dolgoztunk: reggel arra keltünk, hogy a mókus a fejünkhöz vágja a mogyoróját; meg hogy a madarak csicseregnek. Vagy amikor a sündiszó éppen fölmászik a padra, és így néz velünk szembe, hogy na most mi van? Itt ült a mellkasomon, és nézett velem szemben, hogy mi van? Szóval vannak ezek az apró dolgok, amik valamivel könnyebbé teszik a helyzetet. Ezek, amik nem hagyják el az embert, hogy na most aztán már csak az ital, és akkor nincs tovább. Ezek tartják az emberben az erőt, hogy lesz azért ez még jobb is. Ezzel szemben egy rossz egy házasságnál, ott nincs jó oldal. Nem tudja az ember azt mondani, hogy na ez most egy szép emlék. Igen, ami volt előtte, amikor összeházasodtak. De amikor kiszolgáltattott valaki, akkor már nem tud mit csinálni, akkor már semmi szépet nem talál benne. Ez még a hajléktalanságnál is rosszabb. Mert így az ember, ha hajléktalan lesz, csak a lakását veszti el. Egy ilyen házasságban viszont elveszti az önbecsülését, a bizalmát, és egyszerűen magába fordul. Még jobban magába fordul, mint egy hajléktalan. És akkor már nem bízik senkiben, akkor már nem érdekli semmi, csak a napi robot, és akkor persze, hogy előbb-utóbb belefásul. Ebből jönnek az öngyilkosságok. Ezért mondtam, hogy én már úgy vagyok vele, hogyha rám egy férfi kezét emelt, akkor elmentem, felejtük el egymást. Ő megy jobbra, én balra, nekem elég volt a férjem. És ma már úgy vagyok vele – pedig nem vagyok egy szépség, aki után kapkodnának –, hogy akkor inkább maradok egyedül. Akkor tudom azt, hogy nem arra megyek haza, vagy nem arra ébredek föl, hogy éppen repül a pofon. Nem kell attól remegnem, hogy most hogyan jön meg, részeg lesz-e, nekem ugrik-e, megint mibe fog belekötni, miért balhézik? Én ezt valahogy nem tudom elviselni, mert egy férfi sem különb semmivel, mint egy nő. Csak azért, mert őrajta nadrág van? Rajtam is van nadrág. Szóval ez egy ilyen dolog. És ha az ember nagyon akar valamit, akkor végül is el tudja érni.

Azok a hajléktalanok, akik hisznek és bíznak benne, hogy jobb lehet, és tenni is akarnak ezért valamit, csatlakozhatnak A Város Mindenkié csoporthoz – mert egyedül senkinek nem megy –, és ez a csoport végül is célt ad az embernek. A csoport azt akarja elérni, hogy a hajléktalanok visszakerüljenek a társadalomba, és hogy éreztesék, a hajléktalanok ugyanúgy embernek számítanak, mint bárki más. Ezért veszélyes most az, hogy április 15-től megszűnt a kilakoltatási moratórium. Hány százan fognak így az utcára kerülni? És még a kormány is elvesz abból a pénzből, ami van – hát nem mindegy, hogy 566 milliót ad, vagy 66 milliót, mert 500 millió még kell a mittudomén milyen irodának a felépítésére. De azért haljon 1100 ember éhen kinn az utcán, vagy kerüljön ki az ellátásból, mert egy irodaháznak fel kell épülnie? Ez egy vicc.

Nekünk most három vonalon megy a munkánk. Van a Köztér Munkacsoport. Ők foglalkoznak az utcán élő hajléktalanok gondjaival, problémáival. Tehát az illemhelyekkel, a közterület-felügyelőkkel, a rendőrökkel, az utcai szocmunkásokkal. Beszélni próbálnak a fővárosi és kerületi polgármesterekkel ezekkel kapcsolatban. Egy másik, az Ellátás Munkacsoport a különböző intézményekben élő hajléktalanok gondjaival, problémáival foglalkozik – hogy ne az legyen a legfőbb kérdés, hogy csótány van a szállón, hanem hogy például XYZ-t miért lakoltatják ki, amikor semmit nem csinált. A harmadik pedig a Lakhatási Munkacsoport, ami azt nézi, hogy aki még lakásban lakik, de már ilyen félig bent, félig kint, az mit tehet az üres lakásokkal; hogy az önkormányzat miért nem viszi tovább a szociálisbérletrendszer;

meg számon kéri, hogy miért van az, hogy rengeteg ingatlan van befektetők kezében, mégis inkább hagyják lepusztulni azokat, ahelyett, hogy följújtánák, vagy a hajléktalanokkal kötnének egy olyan szerződést, hogy ők följújtják, és aztán laknak benne úgy, hogy fizetik a rezsit. Tehát miért állnak üresen az épületek?

Sokszor azt mondják erre, hogy mert mi ingyen akarjuk ezeket a lakásokat odaadni a hajléktalanoknak. Nem! Egy hajléktalan is tud dolgozni: van köztük villanyszerelő, vízszelő, gázvezeték-szerelő, parkettás, műbutor-asztalos, kőműves, és megcsinálják önmaguk, maguknak – mert az egyik meggy segíteni a másiknak, az vissza, az a harmadiknak; odavissza segítenek egymásnak. Ez ilyen kölcsönös körforgás. És megcsinálja a hajléktalan. Adjanak hozzá teret! Ne az legyen, hogy na te egy bűdös hajléktalan vagy, és akkor takarodj! Adjanak hozzá teret, és megoldjuk. Csak sajnos az az általános társadalmi megítélés, hogy egy hajléktalan csak bűdös lehet, meg részeg. Aztán csodálkoznak rajta, amikor azt mondom, hogy igen, én is hajléktalan vagyok. Én merem vállalni, hogy az vagyok. Az, hogy valaki hajléktalan – nekem legalábbis ez a felfogásom –, csak egy állapot, amiből az ember előbb-utóbb, ha akar, meg úgy adódnak a körülményei, ki tud lábalni. De ahhoz akaraterő is kell. Mikor valaki föladjá, amikor már semmi nem érdekli, már az sem, ha az utcán, aki elmegy mellette, leköpi vagy belerúg, akkor az már tényleg a legalja, a legvége mindennek. Ezért látni az utcán ezeket a csöveseket – hogy így fogalmazzak, mert máshogy nem tudom megfogalmazni –, akik már mindent föladtak. Végül is ennek a csoportnak ez célja: hogy ezeket az embereket is fölrázza, hogy hé, te is ember vagy, ugyanolyan, mint a másik vagy a harmadik. Ne az legyen, hogy mert valaki hajléktalan, abba bele kell rúgni. Sokan azt hiszik, hogy csak az a hajléktalan, akiket kint az utcán lehet látni. Ezért szoktuk mindig azt mondani, hogy egy hajléktalannak alapvetően nem pénzt kell adni, hanem beszélgetni kell vele – hogy érezze, hogy ő is ember; hogy rá is szüksége van még valamilyen mértékben a társadalomnak; hogy ne a pia legyen a jóbarátja, ez a flakonos trutyi, ami tönkreteszi. Ugyanúgy tagja a társadalomnak, mint a többiek.

Ami a csoportunk szerint nem jó, mert végül is nem jó, de azért elfogadható ellátás lenne, az olyan, mint például a menedékház kint Budaörsön. Ott úgy van, hogy igaz, hogy ötven vannak egy szobában, de minden ágy le van választva. Tehát van egy magánszférája mindenkinek, hogy innentől eddig, ettől a faltól eddig a falig az enyém, és itt azt csinállok, amit én akarok. És ha nem akarok társalogni senkivel, akkor nem társalgok. Ha társalogni akarok, akkor kiülök középre, és beszélgetek. Ez sem tökéletes megoldás, de elfogadható. Ezek a fizetőszállók úgy működnek, hogy havi nyolcezertől egészen huszonvalahány ezerig lehet fizetni – attól függően, hogy melyik szálló milyen szolgáltatást nyújt. Van például a Szobabérlők Háza, ott ha valakinek van egy 9 négyzetméteres szobája, közös konyha, közös fürdő, közös WC – tehát ez még valamennyire elfogadható –, akkor fizet érte olyan 20 ezer forintot. Internet-hozzáférés van több szállóban: többek között a Dózsán is, a Fehér közben, az Éles saroknál. Csak nem biztos, hogy hozzá lehet férni, mert ugye annyian vagyunk, hogy sorba kell állni, és ha éppen 5 óráig nem férünk be, akkor megint várni kell egy napot. Ezért is működünk úgy, hogy minden Munkacsoportban van egy nem hajléktalan tag is – mert a számítógépekhez való hozzáférés, e-mailezés, mit tudom én, nekik könnyebben megy.

A mozgalom egyelőre csak budapesti szintű, de voltunk már lent Kecskeméten, Pécsen, Vácott. Tehát megpróbáljuk vidéken is kialakítani ezeket az önálló kis szervezeteket, amikor aztán, ha kialakulnak – hát most még csak alakulgatnak –, akkor azoknak a vezetője minden hónapban följön egyszer Pestre, és beszámol a csoportnak, hogy mi és mint van. De

úgy gondoltuk, hogy az ő munkájukba, ha már megalakult a sejt – mert úgy hívjuk őket –, nem szólunk bele. Csak irányelveket mondunk, hogy az elején merre induljanak, miként induljanak. Megbeszéljük, hogy mi a központi magnak az elképzelése a további félévre, tehát a hosszú távú célokkal kapcsolatban. Megbeszéljük, hogy nekik mi az elképzelésük, és akkor a kettőt egyeztetjük. Viszont kell egy mobil egység is, ami mozgatható, hogy ha valami rendezvény van náluk, vagy itt Pesten – akkor ahol nagyobb szabású, oda lehet küldeni az embereket. Nekünk most ez az elképzelésünk, effelé indultunk el.

Gézával mi az Ellátás Munkacsoportnak szoktunk segíteni, de ott csak mi ketten vagyunk, akik éppen nem dolgoznak – mert lejárt a szerződésünk. Rajtunk kívül az összes többi hajléktalan dolgozik. Egy ember van, aki betegállományban van. Géza hivatalos helyen, egyik oldalról, most azért nem tud elhelyezkedni, mert ha megtudják, hány éves, azt mondják, túl öreg. Ez egy kifogás. Mivel a laccímkarttyájára hajléktalanszálló van írva, azt a legtöbb munkaadó nem szereti, és azt találja kifogásként, hogy túl idős. Államilag sem szívesen foglalkoztatnak hajléktalant, de maszekként sem. Maszekként pláne, hogy nem. Ő inkább feketén foglalkoztat, mert akkor a hajléktalan úgysem tudja följelenteni. És akkor vagy kifizeti, vagy nem. Be sincs jelentve, úgysem mer szólni. A legtöbb maszeknál így működik: ledolgozza az ember az egy hónapját, az ugye a próbaidő, utána fizetést kéne adni. Akkor a főnöke azt mondja előtte való nap, hogy ki van rúgva. Másnap bemegy a pénzéért, az meg közli vele, hogy miért, hát nem is dolgozol itt. És ezt megcsinálják. Ennek 90 százaléka építőipari munka, meg konyha. Tehát az emberkék mosogatnak reggel 8-tól este 8-ig – fekete mosogató, fehér mosogató, mikor melyik –, aztán nincs fizetés. Pedig ott azért igencsak kell emelgetni, meg rohanni. Amellett, hogy mosogatnak, még kell zöldséget, répát pucolni, krumplit hámozni. Ez mind benne van abban a 12 óra munkában, és általában, ugye, fillérekért – ha kifizetik. Az esetek 90 százalékában a hajléktalanokkal csinálják meg azt, hogy nem fizetnek. 10 százalék az, aki nem hajléktalan. Velük is megcsinálják, de velünk, hajléktalanokkal, inkább. A hajléktalanoknak van külön Munkaügyi Központ, külön orvosi ellátás. Ez diszkrimináció. Egy olyan dolog, mintha azt mondanánk, hogy külön cigány orvosi ellátás kellene. Pedig mi ugyanolyan emberek vagyunk, mint bárki. Magyarországon születünk, és magyarok vagyunk. Az is például, hogy ha a laccímkarttyán az van beírva, hogy VIII. kerület, közterület, az azt jelenti tulajdonképpen, hogy Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgár. De miért nem vagyok én magyar? A hajléktalanszállókban mindenfajta megkülönböztetés tilos. Volt, akit azért rúgtak ki, mert azt mondta a másíknak, hogy köcsög. Lehet, hogy az volt, de akkor sem mondunk ilyet a másíknak. Tehát ott mindenféle megkülönböztetést komolyan vesznek. Miért nincs ugyanez nagyban, a magyar társadalomban, hajléktalan és nem hajléktalan között? Én mindig valaki más lakásában laktam, vagy albérletben, vagy szállón, ezért most már mindig azt mondom, hogy én a születésemtől fogva vagyok hajléktalan... És hogy megalakult ez a csoport, már tényleg úgy vagyok vele, hogy tegyünk azért, hogy mások ne járjanak így. Vagy legyen nekik könnyebb, mint nekem volt ez a 46 év.